

nepoznat. Ugovor sadrži mnoštvo detaljnih pojedinsti o materijalu od kojega je Nakić izgrađivao svoje orgulje. Prof. Šaban spominje i istraživanja koja su se posljednjih godina vršila na starim orguljama u Dalmaciji, te otkrića različitih podataka u arhivima, što je pridonijelo boljem upoznavanju Nakićeve djelatnosti. U namjeri da potpuno prikaže Nakićev opus u nas, prof. Šaban je u raspravi iznio podatke o Nakićevim orguljama do kojih je mogao doći. U tome mu je veliku poteškoću stvarala činjenica da je većina Nakićevih orgulja nestala, pa je morao skupljati podatke pomoću kojih se barem približno može zaokružiti slika stvaranja tog hrvatskog graditelja orgulja. Teškoću je predstavljala i česta nedostupnost arhivske građe. Autor se nije oslanjao na tradiciju i na usmena svjedočanstva, jer se mnogo puta pokazalo da su netočna. Na temelju provjerenih podataka o svakom pojedinom Nakićevu djelu, prof. Šaban je priznao Nakićevim djelom samo ono za koje su postojali sigurni arhivski podaci. Tako je mogao nabrojiti trinaest djela, od kojih postoje još samo četiri. Navodi i dvanaest djela koja se pripisuju Nakiću, ali za koja nema nikakvih arhivskih dokaza da su njegova. Prof. Šaban se kratko osvrće i na djela koja se pogrešno pripisuju Nakiću ili su mu se pripisivala.

Druga značajna rasprava nosi naslov »Nakićeve orgulje iz 1762. u samostanskoj crkvi sv. Frane u Šibeniku. Tehničko-akustička analiza. Restauracija«, a napisao ju je graditelj orgulja Ivan Faulend, vlasnik poznate zagrebačke tvrtke Faulend — Heferer. Rad se sastoji od pet poglavlja: I. Uvod; II. Dispozicija i konstruktivni elementi; III. Tehnički opis; IV. Menzura i intonacija; V. Akustičko-stilska karakteristika. Na temelju ove rasprave (uz one koje je napisao prof. Šaban) po prvi puta se može reći da je umijeće graditelja orgulja Petra Nakića osvjetljeno i istraženo. U njoj se nalazi mnoštvo stručno-tehničkih podataka (precizne mjere brojnih detalja, osobito menzura svirala), koji su od velikoga značaja pri proučavanju Nakićeve umjetnosti. Uz raspravu su priloženi vrijedni tehnički crteži i grafički prikazi menzura, kao i izvorne fotografije. Osim tehničkih podataka nalazimo i ocjenu umjetničke vrijednosti Nakićevih orgulja u Šibeniku, koje se ističu svojom samosvojnošću, zvučnim bogatstvom, blještavilom i monumentalnošću. Pisac rasprave ukazuje da je Nakić u svoje stvaralaštvo unio osobni estetski doživljaj i umjetnički ukus, koji nose pečat sjevernotalijanske orguljarske umjetnosti, ali i svježinu životnosti hrvatskoga naroda iz kojega je Nakić potekao. Ivan Faulend je tako po prvi puta u nas dao stručno i temeljito djelo o orguljama koje će biti od ogromnog značenja za sva daljnja istraživanja u istom pravcu. Valja naglasiti i to da je njegova tvrtka po prvi puta u nas detaljno restaurirala i konzervirala jedne povijesne orgulje. Taj pothvat ima velik značaj za hrvatsku glazbenu i organografsku povijest, jer se radi o najvećem našem graditelju orgulja Petru Nakiću, utemeljitelju nove orguljarske škole 18/19. stoljeća u Mletačkoj republici, koji se proslavio i izvan njenih granica. Restaurirane orgulje smještene su u kapelu Svetoga Križa u crkvi sv. Frane u Šibeniku, budući da su na kor postavljene nove koncertne orgulje (postavila ih je također tvrtka Heferer). Nakićeve orgulje i na novom mjestu razvijaju svoju plemenitu zvučnost kao ni jedne orgulje u Dalmaciji iz istoga vremena.

Od ostalih priloga istaknimo članak Franje Bilića »Život Antuna Vancaša«. Budući da je do sada o tom darovitom hrvatskom glazbeniku koji je studirao glazbu u Beču i Parizu (kod J. Masseneta) napisao samo nekoliko prigodnih članaka, autor je svoj napis zamislio kao prvi korak prema ostvarenju monografije o Vancašu. F. Bilić je oživio svoj članak brojnim citatima iz Vancaševih pisama, kao i iz pisama F. Kuhača koji je snažno utjecao na životni put i glazbeni razvitak mladoga skladatelja. Autor se zalaže za temeljitu znanstvenu valorizaciju Vancaševih djela, kako bi ovaj prerano umrla hrvatski skladatelj (živio 1867. — 1888.) dobio odgovarajuće mjesto u hrvatskoj glazbenoj povijesti. Na kraju članka nalazi se popis

Vancaševih djela, njegovo rodoslovlje, kao i literatura koja je F. Biliću poslužila pri radu.

U članku »Boris Papandopulo kao muzički pisac i kritičar« Zoran Hudovsky osvjetljuje manje poznatu djelatnost jednog od najistaknutijih suvremenih hrvatskih skladatelja i dirigenta. Kao glazbeni pisac i kritičar Papandopulo je od 1931. do 1935. objavljivao svoje članke u novinama i časopisima u Zagrebu, Splitu, Beogradu i Kölnu. U tim radovima isticao je napredne stavove u odnosu na probleme glazbenog života i stvaranja dotičnog vremena, pišući na jasan pristupačan i često polemizirajući način. Z. Hudovsky ističe da je Papandopulo svojim publicističkim radom pridonio razvoju hrvatske glazbene kulture, premda je u nekim pojmovima u ono doba došao u proturječje sa samim sobom. Na kraju članka nalazi se popis Papandopulovih kritika, prikaza, eseja i recenzija.

Spomenimo još preostala tri kraća priloga u najnovijem broju »Arti musices«: Danica Petrović: »Svjedočanstva o putovanjima po balkanskom poluostrvu od XV do XVIII veka kao izvori za istoriju srpske muzike«; Jože Sivec: »Izvedbe Bellinijevih opera na pozornici Stanovskoga gledališta u Ljubljani«; Stanislav Tuksar: »Muzikološki zavod u 1971. i 1972.«

M. S.

Pisme staroga Trogira Izd. 1972. Split

U maloj, ali vrlo ukusno opremljenoj knjižnici koja je 1972. izdana pod uredništvom Ljubče Stipišića u Splitu, pod naslovom PISME STAROGA TROGIRA, dobili smo vrijednu pjesmaricu namijenjenu svima onima koji gaje zbornu pjevanje u stilu dalmatinskih »klapa«. Naime u kratkom predgovoru urednik je naglasio potrebu skupljanja te vrste narodnog umjetničkog blaga s namjerom, da se u stručnoj obradbi dade javnosti kao trajna vrednota, o čemu se na prave zapisi dalmatinskih pjesama koje danas nemamo. Sretan pokušaj je napravljen u Trogiru, kada je uz pomoć najstarijih Trogirana skupljeno i obrađeno 12 zaboravljenih popijevaka od kojih su neke bile zabilježene u kajdanci starog maestra Bozzotija, iz 1906. Takve su četiri, a dalje su šest zapisa Dušana Geića i dva zapisa Ljubče Stipišića, koji je uz to harmonizirao i četiri popijevke. Ostale su harmonizacije učinili: Ivo Tijardović (1), Jakov Gotovac (1), Boris Papandopulo (1), Silvije Bombardelli (2), Josip Veršić (1), Eduard Tudor (2). Već sama imena obrađivača dovoljno govore o ozbiljnosti ovog malog pothvata, pri čemu posebno valja naglasiti, da su te odradbe rađene u duhu izvodilačke predaje značajne za klape, s obzirom na međusobne odnose dionica. Naime, kako se dionice I i II tenora uvijek kreću u odnosima terca, (paralelni pomak) dionice baritona i basa popunjavaju harmoniju i stvaraju osobitu zvučnost u pratnji. Ta su obilježja dosljedno poštivana, što daje vjerodostojnost izraza i stilsku vrijednost. Budući da su kazivači odnosno pjevači pri melograflanju bili osim jednog stari ljudi kojima se može dati i više povjerenja s obzirom na jezik njihova vremena, postaje razumljivo da su se u nekim pjesmama vjerojatno zaboravile neke kitice, što je navelo urednika da ih u dva slučaja dopuni, čime je pripomogao izvodilačkoj praksi. Iako nisu svagdje zabilježene metronomske oznake, što bi ipak bilo dobro za pjevačke sastave izvan užeg zavičaja, jasne dinamičke oznake mnogo će pomoći ispravnosti predavanja. Prema tome, složili bismo se u potpunosti s napomenom Silvija Bombardellija, da je to potrebno prvenstveno za Dalmaciju, u Omišu i drugdje, kao standardni uzorak i putokaz. (Iz predgovora). Na kraju uz glazbenu vrijednost ove pjesmarice ukus u izboru slika, kao i simbolički oblikovana naslovna strana, omot, pridonijeli su i estetskoj, likovnoj vrijednosti ove dobrodošle zbirke, koja bi morala imati nasljedništvo u sličnim izdanjima.

V. F.